

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

*МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ДЕРЖАВНОГО ПОДАТКОВОГО УНІВЕРСИТЕТУ*

**COMBAT HORTING AND ACTIVITIES
OF UKRAINIAN LAW ENFORCEMENT
AUTHORITIES**

ІРПІНЬ – 2022

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ТА МИТНОЇ СПРАВИ
КАФЕДРА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

***МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ***
**БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ**

**03–04 січня 2022 року
м. Ірпінь**

*Рекомендовано до друку Науково-методичною колегією
Національної федерації бойового хортингу України
(протокол від 08.01.2022 № 11).*

Організаційний комітет конференції

Голова оргкомітету:

Чмелюк В. В. – кандидат юридичних наук, професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, полковник податкової міліції, учасник бойових дій.

Голова науково-методичної ради оргкомітету конференції:

Єршоменко Е. А. – професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ ЗС України, учасник бойових дій.

Заступники голови оргкомітету:

Гришук В. Л. – кандидат юридичних наук, начальник кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, підполковник податкової міліції, учасник бойових дій;

Бухтіяров О. А. – кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, учасник бойових дій.

Члени оргкомітету:

Параниця С. П. – кандидат юридичних наук, професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, учасник бойових дій;

Антоненко С. А. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету;

Бадьора С. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету;

Гарбовський Л. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету.

Є80 Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – 1738 с.

Збірник містить наукові роботи учасників конференції, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання бойового хортингу, проведені відповідно до угоди про співпрацю між Національною федерацією бойового хортингу України та Державним податковим університетом. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

ТУРИСТИЧНА І ТОПОГРАФІЧНА ПІДГОТОВКА В ПРОГРАМІ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ СПОРТИВНОЇ СЕКЦІЇ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ

ЄРЬОМЕНКО Едуард Анатолійович

Державний податковий університет

***Анотація.** У даній науковій статті визначено основні аспекти організації туристичного походу як форми військово-патріотичного виховання спортсменів бойового хортингу старшого шкільного віку, зародження принципів національно-патріотичного виховання в колективі бойового хортингу, філософії національного професійно-прикладного виду спорту України бойового хортингу. Зазначено, що виховна ефективність туристичного походу в значній мірі забезпечується наявністю конкретних цілей, що враховують вікові особливості, інтереси і запити вихованців, що захоплюють їх. Можна виділити три основні з них. По-перше, це військово-патріотичне виховання, збагачення юнаків новими знаннями про свій край, його героїчної історії, формування у них глибоких почуттів любові і поваги до старших поколінь, до України, готовності в міру своїх можливостей сприяти його процвітання, продовжуючи кращі традиції батьків і дідів. По-друге, вдосконалення фізичної, психологічної, (перш за все вольовий) підготовці майбутніх воїнів в ході успішного виконання поставлених завдань під час тривалого переходу в процесі подолання природних перешкод. По-третє, придбання навичок і умінь похідного життя в якості туристів, які перебувають переважно серед природи. Сутнісна увага під час походу приділяється військово-патріотичному вихованню. Тому дуже багато залежить від готовності до проведення відповідних заходів. Уже на перших коротких зупинках увага юних туристів звертається на те, що їх маршрут проходить по місцях колишніх боїв, історичних подій, подвигів і звершень славних героїв і патріотів нашої Батьківщини. Адже почути про жорстокі бої, військові труднощі – одне, а пройти по цих місцях в наш час – зовсім інша справа.. У нашій країні безліч місць, пов'язаних з будь-яким історичними подіями, всюди можна знайти цікавих людей, різні матеріали про героїчні звершення, пам'ятні дати тощо. Необхідно лише, щоб організатори походу, спираючись на спортивних організаторів, і особливо на представників старшого покоління, проявило справжню зацікавленість у розгортанні роботи по підготовці походу, зуміло захопити нею ініціативу в потрібне русло.*

***Ключові слова:** організації туристичного походу, філософія бойового хортингу, бойовий хортинг, військово-патріотичне виховання, патріоти нашої Батьківщини, українська військова культура.*

Актуальність наукового дослідження. Туристичний похід як форма військово-патріотичного виховання спортсменів бойового хортингу старшого шкільного віку є дуже ефективним і продуктивним для виховної діяльності патріотичного спрямування.

Туристичний похід є важливим і дієвим засобом залучення майбутніх захисників Батьківщини до військово-історичних і трудових традицій нашої Батьківщини.

Досвід показує, що організація туристичного походу по місцях військово-історичної та трудової слави можлива, по суті справи, в умовах будь-якої місцевості [1–11; 19–32]. У нашій країні безліч місць, пов'язаних з будь-яким історичними подіями, всюди можна знайти цікавих людей, різні матеріали про героїчні звершення, пам'ятні дати і тощо. Необхідно лише, щоб організатори походу, спираючись на спортивних організаторів, і особливо на представників старшого покоління, проявило справжню зацікавленість у розгортанні роботи по підготовці походу, зуміло захопити нею ініціативу в потрібне русло.

Виклад основного матеріалу. Виховна ефективність туристичного походу в значній мірі забезпечується наявністю конкретних цілей, що враховують вікові особливості, інтереси і

запити вихованців, що захоплюють їх. Можна виділити три основні з них. По-перше, це військово-патріотичне виховання, збагачення юнаків новими знаннями про свій край, його героїчної історії, формування у них глибоких почуттів любові і поваги до старших поколінь, до України, готовності в міру своїх можливостей сприяти його процвітанню, продовжуючи кращі традиції батьків і дідів. По-друге, вдосконалення фізичної, психологічної, (перш за все вольовий) підготовці майбутніх воїнів в ході успішного виконання поставлених завдань під час тривалого переходу в процесі подолання природних перешкод. По-третє, придбання навичок і умінь похідного життя в якості туристів, які перебувають переважно серед природи.

Необхідною умовою досягнення всіх цих цілей, успішного проведення походу є завчасна і ретельна всебічна підготовка його учасників. Найбільш відповідальні завдання при цьому покладаються на безпосередніх організаторів турпоходу, яким належить вирішити цілий комплекс самих різних за своїм змістом і складності, але взаємопов'язаних проблем [12].

Як відомо, найбільша ефективність походу в виховному відношенні залежить від участі в ньому ветеранів війни, яким, зовсім необов'язково долати весь маршрут від початку до кінця. Вони приєднуються до учасників походу в певний час і в певному місці, де діляться своїми спогадами, розповідаючи про бойове минуле і минулі події війни, що відбувалися на тому чи іншому відрізку маршруту. Природно, що організаторам необхідно багато передбачити для того, щоб зустріч з ветеранами або з іншими цікавими людьми не тільки відбувалися вчасно, але і доставляли задоволення вихованцям.

Розробляючи маршрут походу, важливо в першу чергу подбати про його насиченості героїчним, і, перш за все, бойовим минулим. Для цього необхідно попередньо отримати, можливо, більш докладні відомості про бойові дії, що відбувалися в тому районі, в який орієнтовно планується похід. Маючи в своєму розпорядженні таких даних, організатори швидше встановлюють безпосередній зв'язок з учасниками боїв, очевидцями незабутніх подій, з великим розумінням ставляться до вибору місць для відвідування під час проведення походу: пам'ятників, обелісків, братських могил, музеїв бойової слави, безіменних висот, переправ, ліній оборони тощо.

Дуже важливо не випустити з уваги загальну зв'язок між зустрічами і відвідинами на маршруті. Крім того, всі затримки, зупинки під час походу, пов'язані з ними, повинні відносно рівномірно розподілятися на маршруті і слідувати, як правило, після завершення проходження або досить тривалого, або дуже напруженого його ділянки, коли хлопцям доцільно надати відпочинок або перепочинок. Облік цієї обставини дозволяє не тільки збільшувати загальну довжину маршруту, а й забезпечити його складність, що послужить умовою реалізації також і другої мети походу.

Керівник походу, разом з помічниками, уважно вивчає місцевість, топографічну карту місцевості і включають в маршрут також і її найбільш пересічені, переважно лісисті ділянки з балками, ярами, висотами, крутість, переправами вброд тощо.

При цьому місця зупинок, по можливості, повинні бути мальовничими, мати хороший огляд, перебувати поблизу джерел питної води, суничних і чорничних галявин, малинників, квітучих луків тощо. Але особливу увагу слід приділяти місцем розташування великого привалу, де відбудеться обід і змагання учасників походу [13–18]. Його вибір повинен визначатися цілою сукупністю вимог, оскільки вдало вибране місце є важливою умовою успішного проведення цих важливих заходів походу.

Перед початком походу проводиться велика підготовча робота організована з метою забезпечення активного і конкретного рішення всіх питань. Всі учасники ознайомлюються з маршрутом руху, майбутніми заходами. Проводяться бесіди про рідний край, його героїчної історії, про людей, з якими доведеться зустрітися. Можна розповісти про цікаві події нашого часу, наприклад, про найважчих переходах в екстремальних умовах Арктики, Крайньої Півночі, Карпат, Східного Сибіру, Кавказу, Далекого Сходу і в інших районах світу. Під час цих бесід і цілеспрямованого інформування, здійснюваного в інших формах, необхідно підкреслити, що будь-який похід, експедиція, сходження на гірську вершину тощо, досягають кінцевої мети, успіху тільки в тому випадку, якщо всі учасники проявляють колективізм,

товариство, зібраність, організованість, дисципліну, витримку, необхідні навички самообслуговування і взаємодопомоги.

Учасники самодіяльності готують окремі номери для виступів під час походу, а всі без винятку – туристичні пісні. Організовується виготовлення сувенірів і оформлення листівок для вручення ветеранам, знаменитим людям. Необхідно продумати зміст і особливості змагань на великому привалі, перевірити використовуваний туристичний і спортивний інвентар, передбачити багато, зокрема і найдрібніші, але важливі питання, пов'язані з підготовкою одягу, взуття, спорядження, продуктів харчування тощо.

У ранковий час дня, на який призначено похід, проводиться шиккування всіх його учасників, перевіряється їх готовність до нього. Місце побудови прикрашено прапорами і вітальними транспарантами. Може звучати весела, життєстверджуюча музика, яка емоційно налаштовує до активної і енергійної діяльності. Керівник походу подає команду для підйому прапора. Потім оголошується наказ про проведення походу, присвяченого пам'яті одного з героїв битв в роки Другої світової війни або під час збройних конфліктів, який загинув на цій землі в боротьбі за незалежність нашої Батьківщини.

У наказі повідомляється про мету походу, його тривалості, протяжності і проходженні маршруту, про місця зупинок, привалів і про основні заходи. Представник місцевої адміністрації говорить про важливе значення майбутнього походу в справі формування готовності до захисту України, в свідомості свого обов'язку перед ним, в забезпеченні засвоєння молоддю славних героїчних традицій старших поколінь. Потім кожен загін, по черзі, показує свій похідний прапор, дружно називає девіз і виконує свою туристичну пісню. За сигналом “У похід!” Урочиста церемонія завершується, і учасники збору єдиною колоною організовано починають рух.

Тривалість походу за часом – 8–10 годин, протяжність маршруту – від 10 до 15 кілометрів. В кожному окремому випадку вона визначається насиченістю заходів, що проводяться з метою військово-патріотичного виховання під час проходження пам'ятних місць, ступенем складності, погодними та кліматичними умовами, а також від того, наскільки підготовлені учасники походу до тривалих переходах [33–48]. Протяжність маршруту не може бути великою, тобто наближатися до максимальної величини (20–25 кілометрів) також і тому, що під час привалу учасникам походу належить не зберігати знову сили перед другим (пообіднім) етапом маршруту, який може становити 6–8 кілометрів, а навпаки посилено витратити їх під час змагань. Як вже говорилося раніше, сутнісна увага під час походу приділяється військово-патріотичному вихованню. Тому дуже багато залежить від готовності до проведення відповідних заходів. Уже на перших коротких зупинках увага юних туристів звертається на те, що їх маршрут проходить по місцях колишніх боїв, історичних подій, подвигів і звершень славних героїв і патріотів нашої Батьківщини. Адже почути про жорстокі бої, військові труднощі – одне, а пройти по цих місцях в наш час – зовсім інша справа.

Але найбільший ефект досягається тоді, коли у старого бліндажа, напівзасипаного доту, ледве помітних насипах вздовж глибоких колись ліній траншей, відбувається зустріч з учасником тих далеких уже, але пам'ятних досі подій.

Дуже важливо, щоб всі заплановані зустрічі та зустрічі під час походу викликали у вихованців не менше емоційне хвилювання. Бо завдяки йому, перед ними ніби оживає героїчна історія нашої Батьківщини, набагато глибше западають у свідомість пов'язані з нею конкретні факти, про які буде йти мова. А це викликає прилив високих патріотичних почуттів, гаряче бажання бути корисним своєму народові. Такі зустрічі дозволяють почути багато нового, цікавого і важливого, як би безпосередньо долучитися до подвигу, що часто робить на майбутніх воїнів незабутнє враження, служить дієвим стимулом в їх подальшій діяльності.

Виховний ефект кожної такої зустрічі багато в чому залежить від того, як і наскільки вона підготовлена. А це, в свою чергу, визначається, головним чином, здатністю запрошеного встановити контакт з молодими людьми, емоційно, дохідливо і цікаво розповісти про події, які відбувалися або окремому епізоді [49–62]. Зміст цих зустрічей має знайти відображення в

щоденнику або альбомі, магнітофонному записі, що дало б можливість використовувати її в подальшій виховній роботі не тільки в польових, але і в звичайних умовах.

Після того, як представник старшого покоління завершить свою розповідь і відповідь на запитання, які надійшли до нього, один з учасників походу, від імені всіх присутніх, дякує йому, і висловлює побажання на краще в подальшому житті і діяльності та вручає йому пам'ятний сувенір і листівку. Потім для ветерана виконується 2–3 спеціально підготовлених номери художньої самодіяльності, проводиться спільне фотографування, а потім – зворушливе прощання. Останні слова при цьому від імені учасників походу вимовляються, як правило, одним з його організаторів.

Крім таких зустрічей, і особливо в тому випадку, якщо з якихось причин організувати їх не вдається, під час походу можливе проведення цілого комплексу заходів, участь в яких дуже впливає на школярів і юнаків: установка меморіальних дощок на будинках, в яких жили герої-земляки, полегли в боях за Батьківщину; надання посильної допомоги інвалідам та учасникам Другої світової війни похилого віку; догляд за могилами воїнів; покладання польових квітів біля пам'ятників і обелісків, споруджених в пам'ять про них; участь в ходах до них спільно з місцевим населенням і мітингах, присвячених пам'ятним датам; відвідування інвалідів та ветеранів воєн, сімей загиблих героїв і багато інших. Будь-яке з цих та їм подібних заходів під час відповідної підготовки і вмільої організації може виявитися незамінним засобом виховання майбутніх захисників в дусі патріотизму, готовності до захисту Батьківщини.

Багато якостей, необхідних майбутнім захисникам України, формуються у юних туристів в процесі подолання природних перешкод, наявних на маршруті, найбільш складних його ділянок. Не можна забувати і ту обставину, що на плечах у кожного учасника походу знаходиться рюкзак, вага якого може досягати 8–10 кг, оскільки їх вміст можуть становити навіть дрова, необхідні для багаття, які не завжди є на місці привалу.

Виховна роль цієї сторони походу, пов'язана з подоланням значних і досить тривалих, різних за характером і складності фізичних навантажень виражається в тому, що у школярів і юнаків формується колективізм, взаємовиручка, відповідальність, дисциплінованість, здатність обмежити особисті прагнення, наполегливість, витривалість, вимогливість до собі і інші цінні якості. Кожен учасник походу, в достатній мірі, отримує можливість проявити багато своїх позитивних сторін, довести на ділі свою дорослість, здатність подолати труднощі, перевірити свої сили і можливості, самоствердитися в колективі. Організатором походу, своїм особистим прикладом, необхідно всіляко сприяти розвитку цих позитивних моментів серед вихованців [63–78]. При цьому завжди необхідно пам'ятати про необхідність дотримання кожним з них заходів безпеки, організованості та вимог дисципліни. До 13 години учасники походу прибувають до місця великого привалу. Після 5-хвилинного відпочинку оголошується шиккування, на якому від кожного загону виділяються 2–3 особи, відповідальні за організацію обіду, а також команди (6–8 осіб), для участі в змаганні з перевірки туристичних навичок.

Кожна команда після з'ясування умов змагання і отримання відповідного сигналу повинна самостійно виконати в повному обсязі і в будь-якій послідовності такі завдання: зорієнтуватися на місцевості по карті і компасу; продемонструвати вміння вибрати місце для розбивки табору, встановити намет, надати першу медичну допомогу, розпалити багаття, принести питну воду з місцевого джерела (в певній кількості) і закип'ятити її.

Спеціальна суддівська колегія, до якої включаються по одному представнику від кожного загону і очолювана, одним з організаторів походу, визначає якість виконання кожної з виконаних завдань і фіксує загальний час після закінчення останньої з них. За цими двома показниками і виявляється команда-переможниця, яка може бути заохочена будь-якими заздалегідь підготовленими видами продуктів з громадського фонду, наприклад, цукерками, овочами, фруктами, варенням тощо.

З 13:40 до 14:00 години – обід, основу якого, як правило, складають консерви, гарячий чай з солодощами, пряниками або печивом, а також, по можливості, свіжі овочі.

З 14:00 до 15:20 – організований відпочинок, який може включати в себе: збір ягід, волейбол та інші ігри з м'ячем, бадмінтон, купання в річці або водоймі, прийняття сонячних

ванн тощо. Всі відпочиваючі і, перш за все ті, що знаходяться в воді і в лісі, повинні бути в постійному полі зору з боку керівника і організаторів походу. Купання організовується у відповідності з усіма вимогами, що пред'являються. В цей же період спортивні організатори за допомогою виділених в їх розпорядження учнів готуються до проведення туристичної естафети. Цим же займаються і її учасники: спочатку капітани команд, усвідомлює умови і конкретні особливості її проведення, а потім і всі команди в повних складах.

У 15:20 оголошується шиккування табору для проведення туристичної естафети. Усім присутнім коротко роз'яснюється зміст кожного її етапу, після чого від кожного загону виділяється команда. У неї не повинні допускатися особи, які вже брали участь в змаганнях 2,5 години назад, тобто перед обідом. Всі інші розміщуються на етапах для спостереження за ходом боротьби, але так, щоб не заважати учасникам естафети [79–93]. У кожному конкретному випадку, тобто в залежності, насамперед, від особливостей умов місця її проведення, така естафета може досить суттєво відрізнитися від зразкового варіанту, який пропонується її організаторам лише в якості орієнтира.

Проведений варіант естафети включає такі вісім етапів:

1 етап: укладання рюкзака. Ті, що змагаються шикуються на місці старту. Перед кожним з них знаходиться порожній рюкзак, а поруч з ним – його вміст, який у всіх має бути один і той же. За командою судді включається секундомір, а учасники естафети в певній послідовності і за відповідними правилами укладають рюкзаки;

2 етап: прискорення пересування. Команда в повному спорядженні пробігає 100–150 м, причому відрив одного учасника від іншого не повинен перевищувати 3 м;

3 етап: переправа по колоді, яке знаходиться в горизонтальному положенні і закріплена з обох кінців. Довжина колоди – 6–8 м;

4 етап: підйом по крутому схилу, який може здійснюватися і за допомогою мотузки;

5 етап: подолання завалу, утвореного із колод, викорчуваних пнів, кущів, гілок тощо. Цей етап, як і два попередніх, учасники проходять строго по черзі: кожен наступний з них лише тоді починає рух на етапі, коли попередній уже завершив його;

6 етап: перенесення потерпілого (до 50 м). Ним є один з учасників команди, який транспортується іншими таким чином, щоб він не міг торкатися землі;

7 етап: повітряна переправа по паралельних мотузках. Вона здійснюється на двох мотузках 10–15 м довжиною, натягнутими паралельно, в 1,5 м одна від одної. Кожен учасник повинен встати на нижню мотузку і, тримаючись руками за верхню, перейти до її протилежного кінця. Ставати на мотузку відразу двом учасникам, забороняється;

8 етап: біг до місця старту і зняття намету. Згортання і укладання намету проводиться в певній послідовності і відповідно до загальноприйнятих вимог.

Склад кожної команди – 6 осіб. Її дії на кожному етапі строго оцінюються суддями.

За порушення, помилки, пов'язані з виконанням того чи іншого завдання, нараховуються штрафні очки. Команда-переможниця визначається за найменшим часом проходження всіх етапів, а також за мінімальною кількістю штрафних очок.

Одночасно на етапі можуть перебувати дві команди. Решта стартують після проходження ними естафети. Час проходження не повинен перевищувати 20 хв. Після закінчення змагань виділяється 15–20 хв для того, щоб зібрати і вкласти всі речі, спорядження, а також для наведення повного порядку і чистоти на території привалу.

О 16:50 проводиться шиккування всіх учасників походу, на якому оголошуються команди, що зайняли 1-е та призові місця. Потім коротко нагадується про завершальний етап маршруту і його завдання.

З 17:00 до 19:00 години похідна колона повинна подолати відстань, що відокремлюють її від місця повернення. На цьому шляху також можуть бути зустрічі, організовуються інші заходи, про які вже йшлося раніше.

Після повернення всі збираються для підбиття підсумків походу. На ньому оцінюється підготовленість кожного загону до походу, активна участь у всіх заходах військово-патріотичного характеру, що проводилися, результати виступу команд у проведених

змаганнях, фізична підготовленість, дисципліна, організованість, товариство, взаємодопомога, проявлені колективом кожного загону під час проходження маршруту і деякі інші компоненти.

Кращому загону, визнаному за підсумками проведеного походу переможцем, вручається приз імені героя, який загинув у боротьбі з ворогами нашої Батьківщини на цій землі або вимпел з відповідним написом [94–99]. Командир і актив такого загону, а також всі учасники походу, що відзначилися, нагороджуються пам'ятними сувенірами, туристичним приладдям, наприклад, компасом тощо.

Після підведення підсумків важливо забезпечити широке висвітлення походу в місцевих засобах масової інформації.

Висновки. Таким чином, у даному науковому дослідженні визначено основні аспекти організації туристичного походу як форми військово-патріотичного виховання спортсменів бойового хортингу старшого шкільного віку, зародження принципів національно-патріотичного виховання в колективі бойового хортингу, філософії національного професійно-прикладного виду спорту України бойового хортингу.

Зазначено, що виховна ефективність туристичного походу в значній мірі забезпечується наявністю конкретних цілей, що враховують вікові особливості, інтереси і запити вихованців, що захоплюють їх. Можна виділити три основні з них.

По-перше, це військово-патріотичне виховання, збагачення юнаків новими знаннями про свій край, його героїчної історії, формування у них глибоких почуттів любові і поваги до старших поколінь, до України, готовності в міру своїх можливостей сприяти його процвітання, продовжуючи кращі традиції батьків і дідів.

По-друге, вдосконалення фізичної, психологічної, (перш за все вольовий) підготовці майбутніх воїнів в ході успішного виконання поставлених завдань під час тривалого переходу в процесі подолання природних перешкод.

По-третє, придбання навичок і умінь похідного життя в якості туристів, які перебувають переважно серед природи.

Викладені матеріали з переліком основних аспектів організації туристичного походу як форми військово-патріотичного виховання спортсменів бойового хортингу старшого шкільного віку, принципів бойового хортингу в українській культурі, філософських засад бойового хортингу дозволяють зробити висновки щодо досягнення основної мети статті.

Перспективи подальших досліджень полягають у дослідженні та аналітичному вивченні принципів організації туристичного походу як форми військово-патріотичного виховання спортсменів бойового хортингу старшого шкільного віку з метою поширення і популяризації виду спорту, морально-етичного виховання дітей та молоді, готової стати на захист України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антоненко С. А. Підготовка професійних захисників України у системі бойового хортингу / С. А. Антоненко, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 52–62.
2. Бабурнич С. А. Професіограма спортивного судді з бойового хортингу / С. А. Бабурнич, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 343–353.
3. Бадьора С. М. Методи психічної саморегуляції співробітників правоохоронних органів у системі бойового хортингу / С. М. Бадьора, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 334–346.
4. Біла В. Р. Військово-патріотичне виховання школярів і студентів у процесі занять бойовим хортингом / В. Р. Біла, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 242–254.

5. Бобік С. П. Формування професійно-психологічних здібностей співробітників правоохоронних органів у процесі занять бойовим хортингом / С. П. Бобік, Е. А. Єрмоєнко, С. П. Параниця // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 23–38.

6. Боднарчук О. Г. Бойовий хортинг для підготовки співробітників правоохоронних органів / О. Г. Боднарчук, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 226–242.

7. Бондарчук В. В. Бойовий хортинг як засіб формування професійно-прикладних якостей курсантів і працівників силових структур / В. В. Бондарчук, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 188–200.

8. Брухно Ю. С. Бойовий хортинг як засіб формування фізичної культури студентів і курсантів / Ю. С. Брухно, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 200–214.

9. Буток О. В. Бойовий хортинг і здоров'я людини / О. В. Буток, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 564–575.

10. Бухтіяров О. А. Бойовий хортинг як система підготовки українського професійного воїна-патріота / О. А. Бухтіяров, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 126–139.

11. Вехтев В. В. Бойовий хортинг у військовому мистецтві / В. В. Вехтев, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 827–840.

12. Вишницький І. О. Застосування прийомів боротьби у різних видах єдиноборств / І. О. Вишницький, Е. А. Єрмоєнко // Збірник наукових статей. – Дніпро : ДДІФКіС, 1996. – С. 57–72.

13. Ганчева В. І. Бойовий хортинг: методика застосування дихальних вправ у процесі занять / В. І. Ганчева, Е. А. Єрмоєнко, Г. А. Коломoeць // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 667–682.

14. Гарбовський Л. А. Бойовий хортинг і методика викладання у закладах вищої освіти / Л. А. Гарбовський, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 155–173.

15. Гречана Л. О. Бойовий хортинг у системі початкової школи закладів загальної середньої освіти / Л. О. Гречана, Е. А. Єрмоєнко, С. М. Солодько // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28–29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіт», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 554–563.

16. Гречаний О. М. Методика викладання бойового хортингу в процесі гурткової роботи у закладах загальної середньої освіти / О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 251–262.

17. Гришук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної підготовки правоохоронців до виконання службово-бойових завдань з протидії контрабанді у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. Л. Гришук, Е. А. Єрмоєнко, О. А. Бухтіяров // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 59–73.

18. Деркач О. В. Розвиток фізичних якостей у співробітників правоохоронних органів засобами бойового хортингу за методом функціонального тренування / О. В. Деркач, Е. А. Єрмоєнко, О. В. Буток // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-

практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 384–403.

19. Довгань Н. Бойовий хортинг як інструмент соціалізації студентів закладів вищої освіти / Н. Довгань, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 177–186.

20. Ерёмченко Э. А. Хортинг – философия украинского единоборца / Э. А. Ерёмченко // Боевые искусства – ключи к совершенству. – 2012. – № 6. – С. 4–5.

21. Єрьоменко В. Засоби профілактики основних стоматологічних захворювань у студентів, курсантів, спортсменів бойового хортингу та співробітників правоохоронних органів / В. Єрьоменко, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 116–126.

22. Єрьоменко В. Е. Медичний контроль змагальної діяльності з бойового хортингу / В. Е. Єрьоменко, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 195–215.

23. Єрьоменко В. Стоматологічне здоров'я дітей та молоді як чинник спортивних успіхів у бойовому хортингу / В. Єрьоменко, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 96–111.

24. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг. Навчальна програма спортивної секції з бойового хортингу для учнів середнього шкільного віку 5–9 класів : навч. програма / Е. А. Єрьоменко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – ГС «НФБХУ», 2021. – 127 с.

25. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг – виховна система школярів України / Е. А. Єрьоменко, О. М. Гречаний // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 240–251.

26. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг – професійно-прикладний вид спорту правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрьоменко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 203 с.

27. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг у системі професійної підготовки співробітників державних правоохоронних органів : монографія / Е. А. Єрьоменко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 222 с.

28. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг як ефективний засіб військово-патріотичного виховання школярів і студентів / Е. А. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 31–39.

29. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг як засіб виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів закладів вищої освіти / Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 215–225.

30. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг як засіб військово-патріотичного виховання старшокласників / Е. А. Єрьоменко, К. М. Кукушкін // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 273–287.

31. Єрьоменко Е. Бойовий хортинг як засіб оптимізації функціональної підготовки студентів і курсантів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 19–33.

32. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг як засіб прикладної психофізичної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей відомчих закладів вищої освіти / Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 128–138.

33. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг як засіб професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрьоменко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Нац. федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 138 с.

34. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг як система формування готовності співробітників правоохоронних органів до дій в екстремальних ситуаціях / Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 110–128.

35. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг як чинник формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді / Е. А. Єрьоменко, І. В. Кузора // *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної*

культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2020. Вип. 8 (128) 20. С. 61–69.

36. Єрмоєнко Е. Витоки та історія розвитку бойового хортингу в Україні і за кордоном / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 55–70.

37. Єрмоєнко Е. А. Виховання наполегливості у школярів 6–7 років у процесі занять хортингом : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Едуард Анатолійович Єрмоєнко. – К., 2016. – 222 с.

38. Єрмоєнко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /Фізична культура і спорт/». – 2019. – Вип. 10 (118). – 2019. – С. 49-56.

39. Єрмоєнко Е. А. Виховна система бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2018. – Вип. 9. – С. 156–171.

40. Єрмоєнко Е. А. Відкрита заява Едуарда Єрмоєнко про заснування хортингу – національного виду спорту України 17 липня 2008 року / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во України у справах сім'ї, молоді та спорту. Київ : Тренерська рада, 2008. – 7 с.

41. Єрмоєнко Е. Військово-патріотична програма та прикладний хортинг / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць / Нац. академія педагогічних наук України, Ін-т проблем виховання НАПН України, Українська федерація хортингу. – К. : Паливода А. В., 2014. – Вип. 1. – С. 10–19.

42. Єрмоєнко Е. А. Військово-прикладний і бойовий хортинг у системі професійної підготовки допризовної молоді, військовослужбовців та правоохоронців / Е. А. Єрмоєнко, С. С. Полторацький // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 527–533.

43. Єрмоєнко Е. Всесвітнє українське земляцтво та діаспора у сприянні розвитку бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 56–79.

44. Єрмоєнко Е. А. Декларація хортингу у світі / Е. А. Єрмоєнко // Колегія Мін-ва України у спр. сім, мол. та сп. : Київ, 2008. – 12 с.

45. Єрмоєнко Е. А. Засади формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді засобами хортингу. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць.* К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Вип. 10 (80) 16. – С. 38–44.

46. Єрмоєнко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для студентів і курсантів, які займаються бойовим хортингом. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць.* К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. С. 71–79.

47. Єрмоєнко Е. А. Комплексне використання потенціалу бойового хортингу для забезпечення національної безпеки України в умовах зовнішньої агресії / Е. А. Єрмоєнко // Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі : зб. тез IV наук.-практ. інтернет-конфер., 25-31 травня 2020 р., м. Ірпінь – м. Хмельницький / Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Хмельницький : Науково-дослідний центр митної справи, 2020. – С. 18–23.

48. Єрмоєнко Е. А. Концепція розвитку бойового хортингу в системі освіти України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, ГС «Національна федерація бойового хортингу України. – К. : ГС «НФБХУ», 2020. – 122 с.

49. Єрмоєнко Е. Медико-біологічні та морфофункціональні особливості бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 112–121.

50. Єрмоєнко Е. Медико-фізіологічні чинники самоконтролю за фізичним навантаженням на тренуваннях з бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 127–138.

51. Єрмоєнко Е. А. Міжнародні правила змагань з хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Київ : МГО «Міжнародна Федерація Хортингу», 2009. – 85 с.

52. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма гурткової (секційної) роботи «Хортинг» для учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Е. А. Єрмоєнко // К. : Паливода А. В., 2012. – 268 с.

53. Єрмоєнко Е. А. Наукове обґрунтування психолого-педагогічних умов виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко //

Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. - Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. - Вип. 3 (123). - С. 47-56. - DOI 10.31392/NPU-ps.series15.2020.3(123).09.

54. Єрмоєнко Е. А. Основоположні принципи бойового хортингу. *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць*. К. : Паливода А. В. 2018. Вип. 9. С. 22–31.

55. Єрмоєнко Е. А. Особливості самовиховання в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 40–55.

56. Єрмоєнко Е. А. Особливості фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів засобами бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 39–42.

57. Єрмоєнко Е. А. Правомірність застосування службово-прикладних прийомів фізичного впливу системи бойового хортингу в екстремальних умовах соціального характеру у межах необхідної самооборони / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 95–110.

58. Єрмоєнко Е. А. Принципи виконання й методика вивчення базових технічних елементів хортингу: методичний посібник / Е. А. Єрмоєнко // К. : Паливода А. В., 2009. – 87 с.

59. Єрмоєнко Е. А. Психічні процеси в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 63–72.

60. Єрмоєнко Е. А. Робоча програма фізкультурно-оздоровчих занять з хортингу для дітей / Е. А. Єрмоєнко // К. : Нац. ун-т фізичного виховання і спорту України, 2009. – 32 с.

61. Єрмоєнко Е. А. Система фізичного виховання спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць* / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 187–205.

62. Єрмоєнко Е. А. Теоретико-методичні засади виховання наполегливості в молодших школярів у процесі занять бойовим хортингом : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ін-т проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 191 с.

63. Єрмоєнко Е. А. Технічна підготовка спортсмена бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 652 с.

64. Єрмоєнко Е. А. Тренування в хортингу: навчально-методичний посібник / Е. А. Єрмоєнко // К. : Паливода А. В., 2009. – 227 с.

65. Єрмоєнко Е. Філософія бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2018. – Вип. 9. – С. 82–104.

66. Єрмоєнко Е. Формування фізичної культури та цінностей здорового способу життя студентської молоді як передумова спортивних успіхів у бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2019. – Вип. 11. – С. 261–274.

67. Єрмоєнко Е. А. Формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді на заняттях хортингом у навчальних закладах / Е. А. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць* / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2016. – Вип. 6. – С. 115–123.

68. Єрмоєнко Е. А. Хортинг : навчальна програма гурткової (секційної) роботи для учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Єрмоєнко Едуард Анатолійович. – Київ : Паливода А. В., 2012. – 268 с.

69. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.

70. Зверєв А. В. Бойовий хортинг у методиках вдосконалення силових якостей спортсменів різних вікових груп / А. В. Зверєв, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 593–603.

71. Івашковський В. Психомоторика та психо-фізіологічні особливості підготовки спортсменів бойового хортингу / В. Івашковський, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 130–138.
72. Ільницький І. Р. Хортинг та організація навчання / І. Р. Ільницький, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Бабурнич // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 247–258.
73. Карасевич С. А. Бойовий хортинг як засіб морально-етичного виховання особистості / С. А. Карасевич, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 346–357.
74. Кіблицький Р. В. Бойовий хортинг: концептуальні засади розвитку і популяризації в Україні / Р. В. Кіблицький, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 502–514.
75. Коломоєць Г. А. Бойовий хортинг і принципи формування духовно-моральної вихованості учнів / Г. А. Коломоєць, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Деревянко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 776–793.
76. Колос М. А. Бойовий хортинг: швидкісно-силова підготовка та оптимізація управління навчально-тренувальним процесом / М. А. Колос, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Сидоренко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 493–502.
77. Кузора І. В. Військово-патріотична програма бойового хортингу / І. В. Кузора, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтев // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 840–852.
78. Кукушкін К. М. Методика військово-патріотичного виховання школярів у процесі занять бойовим хортингом / К. М. Кукушкін, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 6–14.
79. Куцкір М. С. Принципи виховання системних вольових якостей спортсменів хортингу / М. С. Куцкір, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Гречаний // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 108–126.
80. Литвиненко А. М. Бойовий хортинг – комплексна система фізичного виховання особистості / А. М. Литвиненко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 403–422.
81. Лях В. Інноваційні підходи у боротьбі «Лави на лаву» з учнями козацьких класів і спортсменів бойового хортингу / В. Лях, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 164–176.
82. Ляховець О. О. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у дітей дошкільного віку / О. О. Ляховець, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 305–315.
83. Остапенко О. І. Бойовий хортинг як засіб формування у старшокласників готовності до військової служби / О. І. Остапенко, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 638–652.
84. Петрочко Ж. В. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / Ж. В. Петрочко, Е. А. Єрмоєнко. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2016. – 544 с.
85. Полторацький С. С. Бойовий хортинг у впровадженні воїнських традицій українського народу / С. С. Полторацький, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 538–550.
86. Присяжнюк С. Бойовий хортинг та проблема активного відпочинку спортсменів у різні вікові періоди / С. Присяжнюк, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 206–218.

87. Пустолякова Л. Бойовий хортинг у системі навчання фізичних вправ загального розвитку та спеціально-підготовчих вправ на заняттях з фізичного виховання у закладах вищої освіти / Л. Пустолякова, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 187–195.
88. Рудей Д. Ю. Бойовий хортинг у комплексі виховних засобів спортсменів шкільного віку / Д. Ю. Рудей, О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 334–343.
89. Сичов С. Бойовий хортинг та особливості оптимізації управління атлетичним тренуванням у процесі спортивної діяльності / С. Сичов, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 219–225.
90. Сікан В. Ю. Технології здоров'язбереження у методиці хортингу / В. Ю. Сікан, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Бабурнич // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 284–301.
91. Степанюк А. В. Планування та організація навчально-виховного процесу з хортингу / А. В. Степанюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтев // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 325–338.
92. Степура Т. М. Бойовий хортинг як засіб формування специфічних психічних властивостей співробітників правоохоронних органів / Т. М. Степура, Е. А. Єрмоєнко, О. В. Буток // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 173–188.
93. Тішин А. В. Застосування прийомів бойового хортингу при вдосконаленні навчання у вищих освітніх установах правоохоронних органів України / А. В. Тішин, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 296–305.
94. Федорченко Т. Є. Бойовий хортинг і методика проведення занять в умовах здоров'язберігальної педагогіки / Т. Є. Федорченко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 695–713.
95. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг у підрозділах державної митної служби для підготовки співробітників до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 7–25.
96. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг як чинник навчання і професійної підготовки курсантів закладів вищої освіти правоохоронної спрямованості / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 8–23.
97. Шаповалов Б. Б. Перспективи розвитку бойового хортингу як засобу підготовки військовослужбовців правоохоронних органів військової структури до дій з ризиком для життя та здоров'я / Б. Б. Шаповалов, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 315–322.
98. Шило О. М. Фізичне і морально-психологічне становлення особистості засобами хортингу / О. М. Шило, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтев // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць. – К. : Паливода А. В., 2010. – С. 127–140.
99. Savchenko, A. (2017). Combat horting – educational practice for young people / A. Savchenko, E. Yeromenko // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 88–95.

Yeromenko E. A.

State Tax University, Irpin, Ukraine

Touristic and topographic training in the program of military and patriotic education of students of the sports section of combat horting

***Abstract.** This scientific article identifies the main aspects of the organization of the tourist campaign as a form of military-patriotic education of combat horting athletes of senior school age, the origin of the principles of national-patriotic education in the team of combat horting, philosophy of national professional-applied sport of Ukraine combat horting. It is noted that the educational effectiveness of the tourist trip is largely ensured by the presence of specific goals that take into account the age characteristics, interests and needs of students who are fascinated by them. There are three main ones. First, it is military-patriotic education, enrichment of young people with new knowledge about their land, its heroic history, the formation of their deep feelings of love and respect for the older generations, for Ukraine, readiness to contribute to its prosperity, continuing the best traditions of parents and grandparents. Secondly, the improvement of physical, psychological, (primarily volitional) training of future soldiers in the course of successful completion of tasks during a long transition in the process of overcoming natural obstacles. Third, the acquisition of skills and abilities of hiking life as tourists who are mostly in nature. Essential attention during the campaign is paid to military-patriotic education. Therefore, a lot depends on the readiness to take appropriate measures. Already at the first short stops the attention of young tourists is drawn to the fact that their route passes through the places of former battles, historical events, feats and accomplishments of glorious heroes and patriots of our Motherland. After all, to hear about brutal battles, military difficulties – one thing, and to go through these places in our time – quite another matter. In our country, many places associated with any historical events, everywhere you can find interesting people, various materials about heroic accomplishments, memorable dates, etc. It is only necessary that the organizers of the campaign, relying on sports organizers, and especially on the older generation, show a genuine interest in the deployment of work to prepare for the campaign, to be able to seize the initiative in the right direction.*

***Key words:** tourist campaign organizations, philosophy of combat horting, combat horting, military-patriotic education, patriots of our Motherland, Ukrainian military culture.*